

Heemkundekring

Stad en Lande van Tholen

Secretariaat: Burg. Versluijsstraat 34, 4698 AS Oud-Vossemeer,
Tel. 0166-672872 (na 18.30 uur), e-mail: secretaris@heemkundetholen.nl

NIEUWSBRIEF

Nummer 50, april 2020

Jaarvergadering uitgesteld

De jaarvergadering was voor 15 april aangekondigd, maar het coronavirus gooide roet in het eten. Onze vergaderlocatie De Wellevaete is al geruime tijd niet beschikbaar, en inmiddels is een verbod op samenkomsten van kracht. Vergaderen is dus niet mogelijk, en onduidelijk is tot wanneer deze situatie voortduurt. Dat maakt het kiezen van een alternatieve datum lastig.

Met oog voor de zomervakantie, en de agenda van onze sprekers, is dinsdag 27 oktober als nieuwe datum uit de bus gekomen. Dat strookt niet met onze statuten, die 1 juli als uiterste datum voor de jaarvergadering voorschrijven. Maar het bestuur ziet daar geen kans toe, en vertrouwt erop dat de leden begrip hebben voor de zeer bijzondere omstandigheden waarmee we te maken hebben.

De uitnodiging en agenda voor de jaarvergadering krijgt u t.z.t. toegestuurd. Het jaarverslag van de secretaris is gereed, dat treft u bij deze nieuwsbrief aan.

De keuze voor oktober betekent dat we de jaarvergadering kunnen combineren met de najaarslezing. Keetie van Oosten-Hage en Tineke Fopma kijken met ons terug op hun wielercarrière; de Zeeuwse en de 'Thoolse Friezin' werden 45 jaar geleden allebei wereldkampioen.

Secretariaat gewijzigd

In de loop van juni draagt Kees de Koning (van wie op de jaarvergadering afscheid wordt genomen) het stokje over aan Piet Quist. Daarmee wijzigen de contactgegevens van het secretariaat: Hoogstraat 10, 4691 CB Tholen, tel. 0166 603122. Het e-mailadres blijft secretaris@heemkundetholen.nl

In memoriam

Sinds het verschijnen van de vorige nieuwsbrief zijn de volgende leden ons ontvallen: J. Nelisse te Breda en mevrouw C. van der Post-Sitsen te Sint-Annaland. Ook de man van ons lid M. Hazen-van der Linde in Tholen is overleden. We wensen de naasten veel sterkte.

Agenda

Noteert u in uw agenda alvast de volgende data:

12 sep Open Monumentendag;

27 okt jaarvergadering met lezing;

14 nov excursie naar Markiezenhof.

Fietsen langs monumenten

Op Tholen en Sint Philipsland zijn tal van fraaie monumentale gebouwen te vinden. U kunt ze bewonderen door de verschillende fietsroutes te rijden, of de wandelroute te lopen, die onze heemkundekring heeft opgezet. De beschrijvingen zijn te vinden op de website heemkundetholen.nl, via de knop 'Fiets- en wandelroutes' linksboven op de homepage.

De Spaanse griep van 1918

Houdt de ziekte Covid-19, veroorzaakt door het coronavirus, de wereld op dit moment in zijn greep, ruim een eeuw geleden was dat het geval met de Spaanse griep. Een ziekte waaraan in 1918 en 1919 wereldwijd miljoenen mensen overleden (schattingen lopen uiteen van 20 tot wel 100 miljoen). Ze kenmerkte zich door koortsaanvallen die aan griep deden denken, en ontleende haar naam aan het feit dat Spaanse kranten er als eerste over schreven. Verspreiding vond onder meer plaats via de kazernes, troepentransporten en interneringskampen van de Eerste Wereldoorlog.

In Nederland werden tienduizenden mensen ziek. In plaatsen als Almelo en Maastricht waren het er meer dan vierduizend.

Officieel waren er in ons land 21.284 dodelijke slachtoffers te betreuren, zo'n 38.000 mensen die niet van een longontsteking herstelden niet meegerekend. De meeste slachtoffers vielen in de leeftijdsgroep 20- tot 40-jarigen. Zoals de broers Marinus en Jan Stoutjesdijk uit Stavenisse, resp. 29 en 31 jaar oud, die in november 1918 acht dagen na elkaar stierven. En hun 23-jarige oud-dorpsgenoot Cornelis Bastiaanse, brievenbesteller in Bergen op Zoom en Wouw, die in december 1918 is begraven in zijn geboorteplaats. In Tholen overleden in de week vóór 2 november een kind en een man aan de ziekte, meldt de Ierseksche en Thoolsche Courant. Waarschijnlijk betrof het de 93-jarige Benjamin Kegge en de eenjarige Pieterella Jansen, die resp. 21 en 31 oktober stierven.

Wie door de Spaanse griep werd getroffen, vertoonde verschijnselen als hoge koorts, hoesten, spierpijn en keelpijn, gevolgd door extreme vermoeidheid en flauwtes. Patiënten verloren zo veel energie dat eten en drinken niet meer ging. Ook werd het adem halen steeds lastiger. Mensen overleden vaak binnen enkele dagen.

Ter voorkoming van de ziekte kon men een aantal dingen doen, en vooral laten, aldus de krant destijds. Ze gaf aan: tocht en natte voeten vermijden; frisse lucht en zonneschijn in woon- en werkvertrekken toelaten; geen stof opjagen, de voorjaars schoonmaak overslaan; matig roken; vergaderingen en uitvoeringen vermijden; 'loop den griep-bacil niet moedeloos in den muil'; ga hoestende, proestende en niezende medeburgers uit de weg; een grieperig gevoel, ga dan naar bed en kom er pas uit drie dagen nadat de koorts geweken is; zoek geen heil in aspirinetabletten en 'kwakzalversmiddelen'; neem u na de ziekte nog weken lang in acht, u bent dubbel gevoelig en een tweede aanval is dubbel gevaarlijk.

Een Oostenrijkse arts had volgens de krant een remedie: binnen zes tot acht uren een soepbord vol rodebietensalade verorberen zou veel patiënten hebben geholpen.

Het verloop van de epidemie wordt duidelijk als de cijfers op een rij worden gezet. In Zeeland overleden in de maanden juli t/m september 1918 totaal 13 mensen aan de Spaanse griep, in oktober 94, november 453 en december 124 mensen. Yerseke was met honderden zieken en veertig doden zwaar getroffen.

In Tholen-stad waren zoveel kinderen ziek dat eind oktober beide lagere scholen tijdelijk werden gesloten. En al begin augustus besloot de gemeenteraad om de jaarlijkse kermis in september af te gelasten. Ook in Sint-Annaland ging de lagere school voor onbepaalde tijd dicht. Het aantal zieken werd destijds niet geregistreerd. Maar het waren er veel. De Thoolse werkmansvereniging Hulp in Nood zag de uitgaven voor bijstand aan zieke leden fors stijgen; de totale uitgaven in 1918 waren 1053,95 gulden, de inkomsten bleven daar met 637,10 gulden ver bij achter.

In die tijd overleden op het eiland Tholen jaarlijks ongeveer 200 mensen. In 1918 waren dat er met 282 dus aanzienlijk meer. Het kan niet anders of de Spaanse griep was daar debet aan. De meeste aangiften van overlijden in de zeven eilandgemeenten werden in november en december gedaan: 54 en 47. In oktober waren het er 22, in de drie maanden daar voor steeds minder dan twintig.

Afgezet tegen het totale aantal sterfgevallen per plaats over de jaren 1916 tot en met 1920 blijkt Sint-Annaland in 1918 verhoudingsgewijs het zwaarst getroffen te zijn met 66 overlijdens (het jaargemiddelde was 40,8 overlijdens), gevolgd door Poortvliet met 25 (jaargemiddelde 18,2), Oud-Vossemeer met 45 (jaargemiddelde 34,2) en Scherpenisse met 25 (jaargemiddelde 19,2). Naar verhouding waren de 52 sterfgevallen in Sint-Maartensdijk en de 47 in Tholen (jaargemiddelde resp. 44,6 en 40,2) een stuk positiever. En Stavenisse kwam er met 22 sterfgevallen tegen een jaargemiddelde van 20,4 het 'beste' van af.